

Klaverikontsert

E · R · · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

KLAVER
YEKWON
SUNWOO

DIRIGENT
JOSEPH
BASTIAN

Rahmaninovi teine

18 | NOVEMBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
2022

HOOAJA
REAGSPONSOR

LIVIKO
KINO LIIK

BioBlock®

REVAL CAFE

RADISSON COLLECTION
TALLINN

PAKEND & PRINT

2020.01.01 - 2022.01.01

Postimees

MEDIA PARTNER

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga.
Alkohol võib kahjustada teie tervist.

E · R · · O

Rahmaninovi teine

YEKWON SUNWOO klaver
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Orkestri kontsertmeister Triin Ruubel
Dirigent JOSEPH BASTIAN

kell 19 – sümfooniakontsert

YEKWON SUNWOO klaver

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Orkestri kontsertmeister Triin Ruubel

Dirigent JOSEPH BASTIAN

Olivier Messiaen (1908—1992)

„Unustatud ohvriannid“ (1931) ~13’

Sergei Rahmaninov (1873—1943)

Klaverikontsert nr 2 c–moll, op. 18 (1901) ~34’

Moderato

Adagio sostenuto

Allegro scherzando

vaheaeg

Richard Strauss (1864—1949)

Sümfooniline poeem „Surm ja kirgastumine“, op. 24 (1889) ~25’

Kontserdist teevad otseülekande Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv),
salvestised on ka järelkuulatavad ja –vaadatavad.

Olivier Messiaen (1908—1992) **„Unustatud ohvriannid“ (1931)**

Prantsuse helilooja Olivier Messiaen on oma väga individuaalse helikeele ja muusikalise tegevuse mitmekülgusega üks erakordsemaid loojaisiksusi 20. sajandil — helilooja, organist, pedagoog ja ornitoloog. Messiaeni muusikat ei saa liigitada ühegi tema eluajal valitsenud stiilivoolu juurde, samas on Messiaeni olulist mõju rõhutanud paljud tema õpilased. Neist tuntuimad on György Ligeti, Iannis Xenakis, Pierre Boulez, Karlheinz Stockhausen ja Gerard Grisey.

Olivier Messiaen.

Messiaeni tähtsust oma kujunemisteel on esile toonud nii jaapani helilooja Tōru Takemitsu kui ka meie Lepo Sumera, kes avastas prantsuse helilooja enese jaoks 1969. aastal: „Olivier Messiaen oli minu jaoks täielik, plahvatuslik avastus. [---] Ta oli sedavõrd teistmoodi, võlus mind oma värvide, harmooniate ja suurte kõlavustega.“

Olivier Messiaen sündis Avignonis rangelt usutraditsioone järgivasse ja kirjandusest küllastunud perre. Tema ema Cécile Sauvage oli tuntud poetess, isa Pierre Messiaen inglise filoloog ja hinnatud Shakespeare'i tõlkija. Lapsepõlvkodus, mida helilooja on oma meenutustes nimetanud maagiliseks universumiks, kujundasid tema ja tulevases kirjanikust venna Alaini kujutlusvõimet kuulnud-loetud muinasjutud ning too tõsidus, millega vanemad neisse suhtusid. 11-aastaselt astus Messiaen Pariisi konservatooriumisse, õppides orelit Marcel Dupré ja kompositsiooni Paul Dukas' juures. Konservatooriumi lõpetamise järel sai temast Pariisi Kolmainisuse kiriku organist ja seda ametit pidas Messiaen enam kui pool sajandit. Tema enese oreлитеoste registris on ligi paarkümmend teost.

Messiaeni varane looming peegeldab César Francki, Claude Debussy, Maurice Raveli ja Igor Stravinski eeskuju. Üha enam avardasid tema maailmavaadet ja isikupärast muusikalist mõtlemist idamaade filosoofia ning india muusika rütmid, katoliku kirikumuusika ja linnulaul. Ornitoloogiaga hakkas ta põhjalikult tegelema 1950. aastail. „Linnud on mu kirk ja rahutus,“ väitis ta. Teadlase põhjalikkusega klassifitseeris ta Prantsusmaa linnud piirkondade kaupa ning salvestas nende häälistsusi erinevatel kellaaegadel. Messiaen suutis eristada sadu linnuliike, nende laulu noteerides tuletas ta ülikeerukaid meloodiakujundeid

ja korrapärast meetrumit vältivaid rütmikombinatsioone, mida ta sünteesis enese loodud uute laadidega. Lindudega seotud teostest tõusevad esile klaverile ja orkestrile komponeeritud „Lindude ärkamine“ (*Le Réveil des oiseaux*, 1953) ja „Eksootilised linnud“ (*Oiseaux exotiques*, 1956) ning ulatuslik klaveritsükkel „Lindude kataloog“ (*Catalog d'oiseaux*, 1959).

Sümfooniline meditatsioon „Unustatud ohvriannid“ (*Les Offrandes oubliées*) on Messiaeni esimene orkestriteos, mille algse versiooni komponeeris ta konservatooriumi lõpuaastal (1930) kahele klaverile ja aasta hiljem orkestreeris muusika traditsioonilisele kolmesele koosseseisule. Esiettekanne toimus veebruaris 1931 Pariisi Champs-Élysées' teatris Walther Strarami juhatusel. Ühtlasi oli see 22-aastase helilooja esmakohtumine suurema publikuga.

Teos koosneb kolmest osast, mida mängitakse *attacca*. See on komponeeritud otsekui religioosse triptühhonina — sarnaselt altarimaaliga, kus kaks meditatiivset välistiiba raamivad agressiivset keskpilti, moodustades lahutamatu terviku. Need kolm osa tähistavad krutsifiksi, laskumist patu kuningriiki ja lunastust armulaua kaudu. Messiaen lisas teose osadele lühikesed sõnalised selgitused.

Esimene osa „Rist“ (*La Croix*): „Sirutatud kätega, surnuks piinatud, valad sa oma verd ristil. Oleme unustanud, armas Jeesus, kui väga sa meid armastad.“ See on sügavalt kurb muusika, mis kõlab viiulite ohetest katkestatud kaebelauluna vaskpillide pikkade nootide foonil.

Teine osa „Patt“ (*Le Péché*): „Hullusest, ahnusest, edevusest pimestatuna tormab inimolend patukuristiku poole kui hauda.“ See on metsik, meeleheitlik, hingetu muusika.

Kolmas osa „Armulaud“ (*L'Eucharistie*): „Viimases osas saabub äratundmine. Siin on puhas laud, halastuse ja püha kaastunde allikas, vaeste pidusöök. Siin on jumalik kaastunne, mis pakub meile elu ja armastuse leiba. Oleme unustanud, armas Jeesus, kui väga sa meid armastad.“ Viiulite pikk ja aeglane meloodia kõrgub *pianissimo*–akordide foonil otsekui kauge, punase–kuldse–sinise vitraaži sumedas valguses.

Messiaen oli sügavalt usklik katoliiklane ning tema loomingus on hulgaliselt religioosse tähendusega teoseid erinevatele koosseisudele. Ta on kirjutanud:

„Pühakiri on mulle alati avaldanud sügavat muljet. Mõned minu teosed on seetõttu mõeldud teoloogiliste tõdede valgustamiseks. See on minu loomingu esmane, kõige õilsam, kõige püsivam aspekt ja võib-olla ainus, mida ma oma surmatunnil ei kahetse. Kuna

Jumala kohalolek on kõiges, võib ja peab teoloogilise temaatikaga tegelev muusika olema äärmiselt mitmekesine.“

Helilooja sõnul annavad tema muusikale usutõdede kõrval mõtte arusaamine inimarmastusest, nagu oli seda Tristani ja Isolde armastus ning loodus, täpsemalt linnulaul. Ta on selgitanud:

„Kõik kolm on kokku võetud ühes idees ja see on jumalik armastus. [---] Olen usklik, seega laulan Jumala sõnu neile, kellel pole usku. Annan linnulaulu neile, kes elavad linnades ja pole seda kunagi kuulnud, loon rütme neile, kes tunnevad ainult sõjamarsse või džässit ja maalin värve neile, kes neid ei näe.“

Oma loomingu teoreetilised põhimõtted avaldas ta 1944. aastal ilmunud kirjutises „Minu helikeele tehnika“ (*Technique de mon langage musical*) ja jäi neile truuks kogu oma edasise elu jooksul. Oma vaimustust seoses Messiaeni traktaadiga väljendas Lepo Sumera ühes oma viimaseks jäänud intervjuudest aastal 2000:

„Milles seisnes plahvatus minu jaoks? Seisnes selles, et ma taipasin järsku, et on olemas teisigi kompositsioonitehnikaid, teisigi võimalusi helisid üksteisega liita, mitte lähtuda ainult toonika-subdominant-dominant skeemil ükskõik kui keerulisest harmooniast ning lihtsat kaanonit ja imitatsiooni kasutada. Kõik need pööratud ja pööramata laadid, pööratud ja pööramata rütmid, millest ta seal räägib — võimalused, mis on funktsionaalse harmoonia kõrval —, just need avardasid järsku mu ilmapilti. Ma kirjutasin selle raamatu käsitsi ümber.“

Messiaen oli sünesteet, mis tähendab, et ta seostas helisid värvidega ja vastupidi. Teostele lisatud poeetilistes tekstides avas ta helide ja värvide sümboolseid tähendusi. Kõlavärvide-tämbrite rikastamiseks leidis ta inspiratsiooni Indoneesiast ja Bali saartelt pärit *gamelan*-ansamblite helimaalimast ning kasutas moodsat elektroonilist instrumenti Martenot' lained.

Olivier Messiaen suri 1992. aastal. Tema pianistist abikaasa Yvonne Loriod' toimetusel ilmus aastail 1994–2002 seitsmeosaline artiklitekogumik pealkirjaga „Traktaat rütmist, värvist ja ornitoloogiast“ (*Le Traité de rythme, de couleur, et d'ornithologie*), mis on ammendamatu teadmisteallikas kõigile, kes tahavad Messiaeni helimaalima sügavuti mõista.

ERSO esituses kõlas „Unustatud ohvriannid“ esimest korda 2019. aastal dirigent Michael Wendebergi juhatusel.

Sergei Rahmaninov (1873—1943)

Klaverikontsert nr 2 c-moll, op. 18 (1901)

Sergei Rahmaninovi peetakse romantismiajastu viimaseks esindajaks. Ferenc Liszti ja Anton Rubinsteinini järel oli ta üks neist legendaarsetest pianistidest, kes esitas kontserdilaval oma teoseid. 20. sajandi alguses oli Rahmaninov mänginud end tuntuks kogu Euroopas ja 1909. aastal toimunud kontserditurnee järel ka Ameerikas.

„Rahmaninov kannab endas XIX sajandi vaimu, aga suureks ei tee Rahmaninovi vaimu mitte romantiline olemus, vaid selle ülevus, mastaapsus, õilsus ning suurejoonelisus. Rahmaninovi mõtted haaravad väga suurt ruumi. Erakordne on ka Rahmaninovi võime pikki, väljendusrikkaid meloodilisi liine tihedast klaverifaktuurist läbi põimunud polüfooniliste mõtetega rikastada ja akordiliste struktuuridega ühendada, saavutades sellega ainult temale omaseid suurest ja keerukast tehnikast kantud faktuurilisi lahendusi. See muusika nõuab interpreedilt virtuoosseid võimeid.“

Nõnda on suure vene helilooja stiili iseloomustanud pianist Toivo Nahkur. Teist klaverikontserti oli autori enese interpretatsioonis 1930. aastate alguses Berliinis kuulnud Bruno Lukk, kes enam kui pool sajandit hiljem kirjeldas tema mängu järgmiselt:

„Rahmaninov oli gigant, eriti oma loomingu esitamisel. Ainulaadselt julge, fantaasiarikas, suurejooneline, intensiivselt jõuline — jalustrabav! Üksikud detailid, agoogilised ja dünaamilised nüansid on meelde

jäänud nagu oleksin neid eile kuulnud [---] kuidas muusika oli edasi antud — see harmoonia, vabadus, improvisatsioonilisus, täielik kooskõla dirigendiga — oli vapustav!“

Rahmaninovi isikupärane stiil ilmutas end juba tema varastes teostes ja tõusis jõuliselt esile tänaseni ühes populaarseimas teoses, teises klaverikontserdis. Kontserdi loomisele eelnenud aeg oli üks raskemaid helilooja elus. Pärast esimese sümfoonia ebaõnnestunud esiettekannet 1897. aastal Aleksander Glazunovi juhatusel tabas teda psühholoogiline kokkuvarisemine, mille tulemusel ei componeerinud ta kolmel järgneval aastal midagi olulist. Sellest sügavast hingelisest kriisist aitas tal väljuda Moskva neuropsühhoterapeut Nikolai Dahl, kellele ta teise klaverikontserdi tänutäheks pühendas. Siiski oli tal neil aastatel esinemisi nii pianisti kui ka dirigendina. 1900. aasta juunis sõitis helilooja Itaaliasse, et juhatada Fjodor Šaljapini kutsel La Scalas Arrigo Boito ooperit „Mefistofele“. Seejärel asus ta componeerima teise klaverikontserdi teist ja kolmandat osa. Oma biograafile Oscar von Riesemannile tunnistas ta, et „materjali kasvas hulgi ja minu sees hakkasid tärkama uued muusikalised ideed — palju rohkem, kui oma kontserdi jaoks vajasin“.

Teose teine ja kolmas osa valmisid 1900. aastal väga kiiresti, esimene osa nõudis enam aega. Lõpetamata kujul esitati teos autori soleerimisel ja tema lähedase sugulase, samuti võimeka pianisti Aleksander Siloti dirigeerimisel 1900. aasta detsembris Moskvast. Tervikuna kuuldi kontserti 1901. aasta oktoobris. Teise ettekande puhul rollid vahetusid — Siloti soleeris ja autor dirigeeris. Kriitik Ivan Lipajev kirjutas esmaettekande järel:

„Aadlisaali seinad kajasid tol õhtul nii entusiastlike, tormiliste aplausidega nagu juba enam ammu. [---] See teos sisaldab palju luulet, ilu, soojust, rikkalikku orkestratsiooni, tervet ja elujõulist loomingulist energiat.“

Juba 1902. aasta jaanuaris kuuldi teost Siloti soleerimisel Leipzgis, Gewandhaus-orkestrit dirigeeris Arthur Nikisch. Märtsis kõlas see Siloti–Nikischi interpretatsioonis Peterburis. Sama aasta mais kuuldi kontserti Londoni Queen's Hallis, solist oli Wassily Sapellnikoff, Londoni Filharmoonilise Ühingu orkestrit juhatas Frederic Cowen. Samas saalis astus Rahmaninov ise solistina publiku ette 1908. aastal ja dirigendiks oli Sergei Koussevitzky. Ameerika debüüt leidis aset novembris 1909 Philadelphias, kus autor mängis teose Bostoni sümfooniaorkestriga Max Fiedleri juhatusel.

1909. aastal toimunud pikema Ameerika turnee tarbeks oli Rahmaninov componeerinud monumentaalse ja tehniliselt ülinõudliku kolmanda

klaverikontserdi d-moll, op. 30. Selle esiettekannet toimus New Yorgis sama aasta novembris Walter Damroschi juhatusel ning kaks kuud hiljem esitas autor teose Carnegie Hallis, dirigeeris Gustav Mahler.

Klaverikontserdi nr 2 c-moll, op. 18 esimene osa (*Moderato*) avaneb klaveri võimsaks paisuvate kellakõladega, mis juhatavad sisse orkestrilt kirglikult (*con passione*) kõlava, avaralt laiuva tumedakõlalise peateema. „See pole mitte ainult autori enese eluteema, vaid üks tähelepanuväärsemaid teemadest vene muusikas, selles on vene hing,“ on öelnud helilooja Nikolai Medtner. Meloodiline kõrvalteema on täidetud rahu ja lüüriga.

Teine osa (*Adagio sostenuto*) on haruldase iluga muusika, Rahmaninovi muusikalise poeesia pärl. „See kehastab lõputult kestvat puhkeseisundit, täielikku lahustumist looduses [---] selles avab end muusiku tundlik hing,“ on kirjutanud Boriss Asafjev.

Kolmanda osa (*Allegro scherzando*) põhikarakter sünnib kiiresti lendlevate skertsomotiivide, tantsu- ja marsirütmide sulandumisest. Sellele kontrasteerub lüüriline kõrvalteema — aina eredamalt kordudes paisub see mahedast viisist võimsaks juubeldavaks hümniks.

Mõned kriitikud heitsid heliloojale ette, et solist ei mängi peaaegu kunagi orkestrita; välja arvatud mõned virtuoossed lõigud, puuduvat kontserdil „sooloklaveri kõla“. Erinevalt esimesest ja kolmandast kontserdist ei näinud Rahmaninov tööpoolest isegi esimeses osas ette soolokadentsi.

Aastast 1919 elas Rahmaninov peamiselt Ameerikas, käimata enam kordagi kodumaal. Venemaa aastate loomingu loetelusse jäid aastail 1891—1917 komponeeritud 39 oopust. Nende hulgas on kolm klaverikontserti, esimene ja teine sümfoonia, sümfoonilised poeemid „Kalju“ ja „Surnute saar“, vokaalsümfooniline suurteos „Kellad“, kolm ooperit („Aleko“, „Kivist külaline“ ja „Francesca da Rimini“), vaimulikke kooriteoseid ning romantilisi soololaule, kammermuusikat ja pea kõik tema teosed sooloklaverile. Rahmaninovi ainulaadne, rahvusliku koloriidiga helikeel oli tolleks ajaks välja kujunenud ja suure eeskuju Pjotr Tšaikovski järel oli temast saanud kõige tuntum vene helilooja.

ERSO kavas on Rahmaninovi teine klaverikontsert olnud enam kui 40 korral. Teadaolevalt kõlas see esimest korda 1941. aastal, solistiksi oli Selma Tamarkin ja dirigent Olav Roots. Viimati sai publik seda kuulda aga möödunud aasta detsembris kolme IV Tallinna rahvusvahelise pianistide konkursi finalistide ettekandes.

Richard Strauss (1864—1949)
Sümfooniline poeem „Surm ja
kirgastumine“, op. 24 (1889)

Saksa helilooja Richard Strauss oli ületamatu orkestratsioonimeister ja 20. sajandi suurimaid ooperiloojaid, silmapaistev dirigent ja võimekas pianist. Straussi loominguline pärand sisaldab 61 väiksemat ja suuremat orkestriteost (ka sooloinstrumentidega), 45 instrumentaalset kammeriteost, üle 200 laulu, nende hulgas 33 orkestrilaulu, 19 kooriteost ja ühtekokku 21 lavateost, neist 15 ooperit.

Straussi programmilise orkestrimuusika võib jagada kahte rühma. Ühe moodustavad konkreetsele kirjanduslikule süzele tuginevad teosed, näiteks Shakespeare'i-aineline sümfooniline poeem „Macbeth“ (1888), poeem „Don Juan“ (1889) Nikolaus Lenau luuletuse põhjal, sümfooniline poeem „Till Eulenspiegel“ (1787) Charles de Costeri samanimelise romaani põhjal ning fantastilised variatsioonid „Don Quijote“ (1887) Cervantese järgi.

Teise rühma kuuluvate teoste puhul viitab pealkiri abstraktsemalt allikale, mis on heliloojale komponeerimiseks tõuke andnud. Näiteks sai ta sümfoonilise poemi „Nõnda kõneles Zarathustra“ (1896) loomiseks inspiratsiooni Friedrich Nietzsche samanimelisest teosest, sümfoonilise poemi „Surm ja kirgastumine“ (1889) puhul aga Arthur Schopenhaueri filosoofiast. Erakordselt suurele orkestrikoosseisule kirjutatud „Alpisümfoonias“ (1915) valab autor helisevaise loodupiltidesse oma noorusmälestused rännakult mägedes. Helilooja on öelnud:

„Just seal, kus mõistetak, sõnadega väljendatav tabamatuks jääb, tuleb mängu muusika, mis alati on mõõdetamatu väljendamiseks. Seda, mis poeet sõnu üksteise järel ritta seades öelda tahab, suudab helilooja väljendada ühe akordiga, enamgi veel — ta võib helides väljendada kõike seda, mis sõnades tabamatuks, kättesaamatuks jääb.“

Richard Strauss.

Orkestratsioonikunstis oli Strauss saavutanud meisterlikkuse, mis lubas tal valada helidesse oma kirjanduslike kujutluspiltide, poeetiliste fantaasialendude ja filosoofiliste mõtiskluste helilised peegeldused. Straussi muusika on sensuaalsete, kirglike meloodiate ja rikaste kõlavärvidega. Ka suurima orkestrikoosseisu juures säilib tihedate faktuurikihtide läbipaistvus.

Sümfooniline poeem „Surm ja kirkastumine“ (*Tod und Verklärung*) valmis 1889. aastal ja kõlas esmakordselt juunis 1890 Bachi sünnilinnas Eisenachis autori juhatusel. Juba kuus aastat enne teose komponeerimist, mil ta süüvis Schopenhaueri filosoofilistesse teostesse, oli noorel heliloojal tekkinud mõte kujutada helipoeemis kõrgeimate eesmärkide poole püüelnud kunstniku, poeedi või kangelase surmatundi, mil tema vaimusilmas mööduvad lapsepõlv, tormiliste kirgedega noorukiiga, armuelamused. Surmavaludega võideldes ilmutab end tema elutee valgus — ideaal, mida ta oma maises elus ei suutnud realiseerida. Tema hing lahkub kehast, et leida tee teispoolsusesse. Aastaid hiljem kirjutas helilooja Berliini Kuningliku Muusikaakadeemia tollasele direktorile Wilhelm Boppile:

„„Surm ja kirkastumine“ on puhtalt fantaasia produkt, see ei põhine mu enese kogemusele, haigestusin alles kaks aastat hiljem. Idee nagu iga teine, ilmselt lõpuks vajadus kirjutada pala, mis algab c-mollis ja lõpeb C-duuris.“

Veel kaua pidas helilooja seda poemi üheks oma parimaks. Üheosaline, vabas sonaadivormis komponeeritud teos liigendub neljaks omavahel seotud osaks: sissejuhatav *Largo* (surma lähedus), *Allegro molto agitato* (elu- ja surmavõitlus), *Meno mosso* (meenutuspildid möödunud elust), *Moderato* (kirkastumine). Teose keskne, kirkastumise teema areneb järkjärgult ja kõlab hümnilikult alles viimases osas ning viimaks hääbib. Inglise kriitik Ernest Newman kirjeldas seda kui muusikat, mille saatel ei tahaks surra ega ärgata: „See on liiga suurejooneline, liiga säravalt valgustatud, liiga täis rahvahulka; samas kui see teekond tuleb teha väga vaikelt ja üksi.“

1949. aastal oma surivoodil lamades ütles Strauss miniale: „See on imelik lugu, Alice, suremine on täpselt selline, nagu ma selles teoses kujutasin.“ Ühe tema hilise kompositsiooni „Neli viimast laulu“ lõpus on read: „Oo avar, vaikne rahu, nii sügav õhtupunane. Kui väsinud me ekslemisest oleme — kas see on surm?“. Siin tsiteerib helilooja kirkastumise teemat nooruses loodud orkestripoemist.

ERSO esituses kõlas teos esimest korda juba 1935. aastal. Viimati esitati seda aga 2019. aasta juunis, mil Eri Klasi 80. sünniaastapäeva kontserdil juhatas ERSOt dirigent Leif Segerstam.

Maia Lilje

Yekwon Sunwoo. © Carolyn Cruz.

Viieteistkümnenda Van Cliburni rahvusvahelise klaverikonkursi kuldmedalisti **YEKWON SUNWOOD** on kiidetud tema „vääramatult järjepideva tipptaseme“ (International Piano) eest ning teda on kirjeldatud kui „pianisti, kelle kasutada on kõikehõlmav tehniline arsenal, mis võimaldab tal näiliselt igasuguse vaevata lava mürisema panna“ (Chicago Tribune). Ta on võimas ja virtuoosne esineja, kes enda sõnul „püüab muusikas saavutada tõde ja puhast ilu“.

Ta on esimene korealane, kes on võitnud Van Cliburni konkursil kuldmedali. Yekwoni möödunud kontserdihoobaeg hõlmas esinemisi Souli Filharmooniaorkestriga, Colorado Springsi Filharmooniaorkestriga, samuti kontserte Great Barringtonis, Key Westis, Dallases, Prescottis ja esmaesinemist festivalil Beethovenfest Bonn.

Varasematel hooaegadel on ta esinenud solistina Müncheni Filharmoonikutega, Taani Kuningliku Orkestriga, Fort Worthi Sümfooniaorkestri ja Tucsoni Sümfooniaorkestriga, Washingtoni Kammerorkestriga, Baltimore'i Sümfooniaorkestriga, Houstoni Sümfooniaorkestriga, Belgia Rahvusorkestriga, Sendai Filharmooniaorkestriga ja Šoti Kuningliku Rahvusorkestriga. Lisaks on ta esinenud Carnegie Hallis, Wigmore Hallis, Elbphilharmonie kontserdisaalis, Salle Cortot's, Hongkongi kunstifestivalil ja ringreisil Jaapanis.

Kammermuusikuna on ta teinud koostööd Benjamin Beilmaniga, Linus Rothiga, Andrei Ionițăga, Sebastian Bohreniga, Isang Endersiga, Tobias Feldmanniga, Gary Hoffmaniga, Anne-Marie McDermottiga ning Jeruusalemma ja Brentano kvartettidega. Samuti on ta Kumho Asiana Kultuuri Sihtasutusega käinud tuuril Costa Ricas, Guatemalas ja Panamas ning esinenud Lincolni keskuse kammermuusika seltsiga.

Lisaks Cliburni kuldmedalile võitis Yekwon esikohad 2015. aasta rahvusvahelisel saksa klaverikonkursil, 2014. aasta Vendôme'i klaverikonkursil, 2013. aasta Sendai rahvusvahelisel muusikakonkursil ja 2012. aasta William Kapelli rahvusvahelisel klaverikonkursil.

Lõuna-Koreas Anyangis sündinud Yekwon hakkas klaverit õppima 8-aastaselt ning debüteeris Soulis 15-aastaselt. Tema õpetajate hulka kuuluvad Seymour Lipkin, Robert McDonald, Richard Goode ja Bernd Goetzke.

2017. aastal andis plaadifirma Decca Gold välja albumi „Cliburn Gold 2017“ kaks nädalat pärast seda, kui Yekwon võitis konkursil kuldmedali. Album sisaldab tema auhinnatud esitusi Raveli teosest „La Valse“ ja Rahmaninovi klaverikontserdist nr 2. 2020. aastal andis Yekwon välja oma esimese stuudioalbumi Decca Universal Music Korea plaadifirma alt, kus ta esitab vaid Mozarti loomingut.

Joseph Bastian. © Andrej Grlic.

Prantsuse–Šveitsi dirigent **JOSEPH BASTIAN**, kellest on kiiresti saanud üks noorema põlvkonna põnevamaid talente, on laialdaselt tunnustatud oma „täpsuse ning rahuliku ja meisterliku maneeeri“ ning tähelepanuväärse partnerluse poolest, mille ta orkestrantidega loob.

Käesolev hooaeg tähistab Bastiani muusikalise juhi karjääri algust Prantsuse Dijon–Bourgogne'i orkestriga. 2022. aastal sai Bastian ka Aasia noorteorkestri peadirigendiks ning juhib orkestrit iga-aastastel ringreisidel Euroopas ja Aasias. Hooajal 2022/2023 esineb ta külalisdirigendina Baieri Riigiorkestri, Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri, Müncheni Sümfooniaorkestri, Toulouse'i Rahvusliku Orkestri ja Berliini Raadio Sümfooniaorkestriga, Sichuani Sümfooniaorkestriga Hiinas, SVRi Sümfooniaorkestri ning Kölni WDR Sümfooniaorkestriga.

Bastian on teinud koostööd Bambergi Sümfooniaorkestri, Dresdeni Filharmoonia, DRP Saarbrücken–Kaiserslauterni, DSO Berliini, Düsseldorfis Sümfooniaorkestri, hr–Sinfonieorchester Frankfurti, Nürnbergi Sümfooniaorkestri ja Baieri Raadio Sümfooniaorkestriga. 2022. aastal tegi ta oma ooperidebüüdi Zürichi Ooperistuudios, juhatades Händeli teost „Il mondo della luna“, millega ta teenis laialdase tunnustuse. Hiljutiste ja tulevaste tippsündmuste hulka kuuluvad esinemised Luksemburgi Filharmooniaorkestriga, kammerorkestriga Orchestre de Chambre de Lausanne, sümfooniaorkestriga Orchestre National d'Île de France, Barcelona sümfooniaorkestri ja Kataloonia rahvusorkestriga.

Endine Baieri Raadio Sümfooniaorkestri basstrombonist (2004–2017) Bastian tõusis rahvusvahelise tähelepanu keskpunkti 2016. aasta veebruaris, mil ta asendas dirigendina kolmel kontserdil Robin Ticciatit. Brahmsi, Bergi ja Elgari nõudlikku kava esitades võttis Bastian dirigendi rolli üle „väga suveräänselt, muutes selle ootamatu debüüdi kunstiliseks triumfiks“ (Abendzeitung München). Kontserti kirjeldati laialdaselt „sensatsioonilise debüüdina“ ja Bastian kutsuti peagi tagasi orkestri ette. Bastiani hiljutised projektid Baieri Raadio Sümfooniaorkestriga on hõlmanud Boulezi ja Reichi kaasaegset programmi, mille järel pälvis ta prestiižse auhinna Eugen-Jochum-Preis (2019).

Prantsusmaal prantsuse–šveitsi perekonnas sündinud Bastian alustas oma muusikalist teekonda tšello, trombooni ja kompositsiooni õppimisega. Pärast trombooniõpinguid Saari Muusikaülikoolis esines ta Gustav Mahleri noorteorkestris Claudio Abbado ja Pierre Boulezi juhendamisel ning Müncheni Filharmoonia Akadeemia orkestris. Seejärel liitus ta Baieri Raadio Sümfooniaorkestriga.

Orkestris tegutsedes juhendas Bastiani Mariss Jansons, kellega ta tegi tihedat koostööd abidirigendina. Ta töötas ka Daniel Hardingi (BR koor, sümfooniaorkester ja akadeemia) ja Vladimir Jurowski (Londoni Filharmooniaorkester) assistendina. Lisaks võttis ta kursuseid ja sai tuge sellistelt artistidelt nagu Bernard Haitink (Festival Strings Lucerne), Jorma Panula (Noord Nederlands Orkest) ja David Zinman (Tonhalle-Orchester Zürich). Bastian täiendas oma oskusi Müncheni Ülikooli Abaco-orkestri peadirigendina (2011–2018) ja esines orkestriga suurtel Euroopa lavadel nagu Viini Musikverein. Ta pälvis Gstaadi Menuhini festivalil maineka Neeme Järvi auhinna (2016) ning osales Gstaadi Festivaliorkestri rahvusvahelisel turneel hooajal 2016/2017. 2018. aasta kevadel võttis Bastian vastu otsuse lahkuda basstrombonisti kohalt, et pühenduda täielikult oma dirigendikarjäärile.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 96. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi.

ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Olari Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier' muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinumi Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gerts'i juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt. Sel hooajal ootavad orkestrit ees kontserdireisid Prantsusmaale, Saksamaale ning Inglismaale.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskeimad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärane koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 18. novembril 2022:

I VIIUL

Triin Ruubel
Piret Sandberg
Elisabeth Härmand
Nina Kawaguchi
Kristiina Kungla
Kirti-Kai Loorand
Astrid Muhel
Tõnis Pajupuu
Merje Roomere
Kaiu Talve
Andrus Tork
Tarmo Truuväart
Liis-Helena Väljamäe
Triin Veissmann

II VIIUL

Kaido Välja
Kristjan Nõlvak
Kristel Kiik
Triin Krigul
Alisa Kuznetsova
Egert Leinsaar
Mari-Katrina Suss
Marlis Timpmann
Annelize Vlasenko
Laura Klesment
Kaido Kopli

VIOOLA

Liina Žigurs
Helena Altmanis
Mall Help
Kaja Kiho
Sandra Klimaitė
Mairit Mitt-Bronikowska
Martti Mägi
Juhan Palm-Peipman
Liisi Rusnak
Karin Sarv

TŠELLO

Theodor Sink
Riina Erin
Tõnu Jõesaar
Levi-Danel Mägila
Katrin Oja
Lauri Toom

Margus Uus
Maris Vallsalu

KONTRABASS

Mati Lukk
Regina Udod
Xiaonan Nie
Madis Jürgens
Kaupo Olt
Ants Önnis

FLÖÖT

Mari-Liis Vind
Kristin Mürsepp
Janika Lentsius

OBOE

Guido Gualandi
Aleksander Hännikäinen
Tõnis Traksmann

KLARNET

Soo-Young Lee
Taavi Orro
Meelis Vind

FAGOTT

Peeter Sarapuu
Kaido Suss
Kristjan Kungla

METSASARV

Ye Pan
Kalmer Kiik
Kalle Koppel
Jürnas Rähni

TROMPET

Indrek Vau
Erki Möller
Ivar Tillemann

TROMBOON

Andres Kontus
Peeter Margus
Väino Põllu

TUUBA

Madis Vilgats

TIMPANID

Kentaro Yano

LÖÖKPILLID

Vambola Krigul
Terje Terasmaa
Brita Reinmann

HARF

Liis Jürgens
Kaisa Helena Žigurs

SA ERSO juhatuse liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja

müügijuht

Kaire Taberland

Maine- ja

kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Meeli Lass

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Lavameistrid

Jüri Korjus
Kristjan Lume

E · R · O

JÕULUKAMPAANIA

Tule kontserdile
ja võta sõber
TASUTA kaasa!

Kasuta Piletilevis ja Piletimaailmas
sooduskoodi „kooskontserdile“.

Kood rakendub, kui ostukorvis on 2 piletit.
Soodustus kehtib valitud kontsertidele.
Kampaaniaperiood **12.12 — 18.12.**

KUTSUME KUULAMA

ERSO TEEL PARIISI

E, 28. NOVEMBER KELL 19, VIIMSI ARTIUM
Arvo Pärt. „Cantus Benjamin Britteni mälestuseks“
Felix Mendelssohn. Klaverikontsert nr 1 g–moll, II–III osa
Arvo Pärt. „Da Pacem Domine“
Antonin Dvořák. Sümfoonia nr 8
TÄHE–LEE LIIV klaver, ERSO, dirigent OLARI ELTS

SÜMFOONILINE LÕUNA III: ERSO TEEL PARIISI

T, 29. NOVEMBER KELL 13, ESTONIA KONTSERDISAAL
Rudolf Tobias. Avamäng „Julius Caesar“
Antonín Dvořák. Sümfoonia nr 8
ERSO, dirigent OLARI ELTS

ERSO PARIISIS, NÜRNBERGIS JA MÜNCHENIS

N, 1. DETSEMBER KELL 20, MEISTERSINGERHALLE NÜRNBERG
R, 2. DETSEMBER KELL 20.30, LA SEINE MUSICALE
P, 4. DETSEMBER KELL 16.00, ISARPHILHARMONIE
Rudolf Tobias. Avamäng „Julius Caesar“
Pjotr Tšaikovski. Viilukontsert
Antonin Dvořák. Sümfoonia nr 8
Arvo Pärt. „Da Pacem Domine“
Arvo Pärt. „Cantus Benjamin Britteni mälestuseks“
DANIEL LOZAKOVICH viiul, ERSO, dirigent OLARI ELTS

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

ERSO.TV